

29/04/2021

Ναυπάκτου Ιερόθεος: Οι Επτά λόγους του Χριστού στον Σταυρό

/ [Γνώμες](#)

του Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιεροθέου

Ὁ Χριστός σταυρώθηκε τήν Παρασκευή στίς δώδεκα τό μεσημέρι, τήν ἕκτη ὥρα ὅπως λεγόταν τήν ἐποχή ἐκείνη, καί παρέμεινε ἐπάνω στόν Σταυρό μέχρι τίς τρεῖς ἡ ὥρα μετά τό μεσημέρι τῆς Παρασκευῆς, δηλαδή τήν ἑνάτη ὥρα. Παρέμεινε, λοιπόν, τρεῖς ὥρες ἐπάνω στόν Σταυρό. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει ὅτι αὐτό τό γεγονός εἶναι δική μας ἐορτή: «Σήμερον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός ἐν σταυρῷ, καί ἡμεῖς ἐορτήν ἄγομεν, ἵνα μάθῃς ὅτι ὁ σταυρός ἐορτή καί πανήγυρις πνευματική».

Αὐτές τίς τρεῖς ὥρες ἔπενε σκοτάδι σέ ὅλη τήν κτίση. Ὁ Χριστός τίς τρεῖς αὐτές ὥρες ἐπάνω στόν Σταυρό, μέσα στό σκοτάδι, εἶπε ἑπτά λόγους. Ὅταν λέγω λόγους, δέν ἐννοῶ ὅτι ἔκανε κηρύγματα καί λόγους, ἀλλά εἶπε μία λέξη ἢ μία φράση. Ὅταν διαβάζη κανεῖς τά Εὐαγγέλια, βλέπει ἀκριβῶς αὐτούς τούς ἑπτά λόγους τούς ὁποίους εἶπε ὁ Χριστός στόν Σταυρό, πού ἔχουν μεγάλη θεολογική δύναμη.

Θά ἀναλύσω, ὅσο εἶναι δυνατόν πιό σύντομα, τούς ἑπτά λόγους πού εἶπε ὁ Χριστός ἐπάνω στόν Σταυρό, οἱ ὁποῖοι δείχνουν καί τήν θεολογία τῶν Παθῶν τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Σταυρώσεώς Του, ἀφοῦ, κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο, «βασιλείας ὁ σταυρός σύμβολον». «Διά τοῦτο δέ αὐτόν βασιλέα καλῶ, ἐπειδή βλέπω αὐτόν σταυρούμενον· βασιλέως γάρ ἐστί τό ὑπέρ τῶν ἀρχομένων ἀποθνήσκειν». Ὁ Χριστός ὁμιλεῖ ὡς Βασιλεύς τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς, ὡς ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου.

Ἔτσι, σήμερα «προσεδρεύομεν τῷ βασιλεῖ· καί διά ταῦτα ἐορτήν ἄγομεν, σταυροῦ μνήμην τελοῦντες», ἐορτάζουμε τόν Σταυρό τοῦ Χριστοῦ καί μυοῦμαστε στήν θεολογία τοῦ Σταυροῦ καί τήν θεολογία τῆς δόξας.

1. «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γάρ οἶδασι τί ποιοῦσι»

Πρῶτος λόγος εἶναι ἡ φράση τοῦ Χριστοῦ: «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γάρ οἶδασι τί ποιοῦσι» (Λουκ. κγ', 34). Ὁ Χριστός στρέφεται στόν Πατέρα Του καί Τόν παρακαλεῖ νά συγχωρήσῃ τήν ἁμαρτία τους, γιατί δέν ξέρουν τί κάνουν. Εἶναι ὁ πρῶτος λόγος καί, φυσικά, ὅταν ὁμιλοῦμε γιά τούς ἑπτά λόγους, θά τούς παρουσιάσω χρονολογικά, ὅπως τούς εἶπε, λαμβάνοντας αὐτούς τούς λόγους ἀπό ὅλους τούς Εὐαγγελιστές.

Μέ αὐτόν τόν πρῶτο λόγο, ὅπως λέει καί ὁ Λεόντιος ὁ Βυζάντιος, θεολόγος τοῦ 6^{ου} αἰῶνος, φαίνεται ὅτι ὁ Χριστός εἶναι μεσίτης μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καί τοῦ Θεοῦ

Πατρός. Τό ανθρώπινο γένος ἔφυγε ἀπό τόν Παράδεισο, ἔχασε τήν ἐπικοινωνία μέ τόν Θεό καί ἔρχεται τώρα ὁ Χριστός γιά νά συμφιλιώσῃ ὄχι τόν Πατέρα μέ τούς ἀνθρώπους, ἀλλά νά ἐπαναφέρῃ τούς ἀνθρώπους στόν Πατέρα. Ὅποτε ἐδῶ παρουσιάζεται ὅτι ὁ Χριστός εἶναι μεσίτης.

Αὐτό τό συναντοῦμε στήν ἐπιστολή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τόν Τιμόθεο πού γράφει: «Εἷς μεσίτης μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστός Ἰησοῦς, ὁ δούς ἑαυτόν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων» (Α΄ Τιμ. β΄, 5). Ἄλλωστε, εἶναι Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔνωσε τήν θεία μέ τήν ἀνθρώπινη φύση στήν ὑπόστασή Του καί μέ αὐτόν τόν τρόπο συμφιλίωσε τούς ἀνθρώπους μέ τόν Θεό.

Ἐπειτα, μέ τόν λόγο αὐτόν φαίνεται ὅτι ὁ Χριστός προσευχήθηκε στόν Πατέρα Του, ὄχι γιατί ὁ Πατέρας ἀγνοοῦσε αὐτό πού ἤθελε ὁ Υἱός, ἀφοῦ ὑπάρχει ἡ ἴδια θέληση καί ἡ ἴδια ἐνέργεια μεταξύ τοῦ Θεοῦ Πατρός καί τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ, ἀλλά μέ αὐτόν τόν λόγο φανέρωσε τόν Πατέρα Του, λέγοντας «πάτερ». Ἐπάνω στόν Σταυρό ὁμολογεῖ γιά ἀκόμη μιὰ φορά αὐτό πού ἔλεγε πολλές φορές, ὅτι ὁ Πατέρας Του τόν ἀπέστειλε στόν κόσμο, ὅτι Αὐτός εἶναι Υἱός τοῦ Πατρός. Ἔτσι, φανέρωσε γιά μιὰ ἀκόμη φορά τόν Πατέρα Του καί ἀκόμη φανέρωσε ὅτι Αὐτός εἶναι γνήσιος Υἱός τοῦ Πατρός.

Αὐτός ὁ λόγος «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γάρ οἶδασι τί ποιοῦσι» ἀναφέρεται, βέβαια, καί στούς Ἑβραίους πού Τόν ἐσταύρωσαν καί στόν λαό, ὁ ὁποῖος ἔλεγε «ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν», ἀλλά καί στούς Μαθητές Του, οἱ ὁποῖοι Τόν εἶχαν ἐγκαταλείψει. Ὁ Πέτρος Τόν ἀρνήθηκε, ὁ Ἰούδας Τόν πρόδωσε καί οἱ ἄλλοι Τόν ἐγκατέλειψαν. Ὁ Ἰούδας μόνος του καταστράφηκε, διότι στήν συνέχεια αὐτοκτόνησε, ἀλλά γιά τούς ἄλλους ἰσχύει αὐτός ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ.

Καί αὐτός ὁ λόγος δείχνει καί τόν τρόπο τόν ὁποῖο καί ἐμεῖς πρέπει νά κάνουμε, ὅταν ἔχουμε διαφόρους ἐχθρούς πού μᾶς πολεμοῦν. Πρέπει νά ζητᾶμε τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν τους, γιατί αὐτό εἶναι ἔκφραση ὑψηλῆς πνευματικῆς ζωῆς. Κατά τόν ἱερόν Χρυσόστομο, «μιμησώμεθα τοίνυν τόν Δεσπότην, καί ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν εὐχώμεθα».

2. «Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου», «Ἰδού ἡ μήτηρ σου»

Ὁ δεύτερος λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐπάνω στόν Σταυρό εἶναι αὐτός πού εἶπε στήν Μητέρα Του, τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο καί στόν Ἰωάννη τόν ἀγαπημένο Μαθητή Του. Ἐστράφη στήν Παναγία τήν Μητέρα Του καί εἶπε: «Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου» καί μετά στράφηκε στόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη, τόν Μαθητή τόν ὁποῖο ἀγαποῦσε καί τοῦ εἶπε: «Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου» (Ἰω. ιθ', 26-27).

Ὅταν διαβάζουμε τά κείμενα τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων, βλέπουμε ὅτι «εἰστήκησαν παρά τῷ σταυρῷ», ἦταν κοντά ἐκεῖ στόν Σταυρό ἡ Μητέρα Του, ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, ἡ ἀδελφή τῆς Μητέρας Του, ἡ Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καί ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή καί ὁ Ἰωάννης «ὃν ἠγάπα» ὁ Ἰησοῦς. Τούς εἶδε ὁ Χριστός ἐκεῖ καί εἶπε αὐτόν τόν λόγο (Ἰω. ιθ', 25).

Λέει ὁ ἱερός Θεοφύλακτος, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀχρίδος, ὅτι στόν Σταυρό ὁ Χριστός ὅλα τά κάνει ἀταράχως, ἀφοῦ ἐνδιαφέρεται μέσα στόν πόνο Του καί γιά τήν Μητέρα Του, ἐκπληρώνει τίς προφητεῖες, ἀνοίγει τόν Παράδεισο στόν ληστή, ἐνῶ πρό τοῦ Σταυροῦ -ὅπως ἦταν στόν κῆπο τῆς Γεθσημανῆ- ἔχυνε ἰδρώτα. Αὐτό δείχνει ὅτι ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἔγιναν στήν Γεθσημανῆ, πού παρακαλοῦσε καί ἔλεγε «πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστί, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τό ποτήριον τοῦτο, πλην οὐχ ὡς ἐγώ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ» ἦταν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐνῶ αὐτά πού γίνονται στόν Σταυρό ἦταν τῆς θείας δυνάμεως.

Γι' αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία ἀντικαθιστᾷ τήν ἐπιγραφή πού τέθηκε ἐπάνω στόν Σταυρό «Ἰησοῦς Ναζωραῖος Βασιλεὺς Ἰουδαίων» μέ τήν ἐπιγραφή «Ὁ Βασιλεὺς τῆς Δόξης»· εἶναι δηλαδή ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης, πού ὅλα τά κάνει μέ θεία δύναμη.

Καί, βέβαια, ἐδῶ δείχνει τήν ἀγάπη Του πρὸς τήν Μητέρα Του καί ὅτι ἡ Παναγία ἦταν πραγματική Μητέρα Του, ἀπό τήν ὁποία ὁ Χριστός προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση, καί τήν ἀγαποῦσε. Δείχνει ἀκόμη καί ὅτι ἀγαποῦσε καί τόν Μαθητή Του, τόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη τόν Θεολόγο, ὁ ὁποῖος ἦταν Παρθένος Μαθητής καί Θεολόγος καί αὐτός Τόν ἀκολούθησε μέχρι τόν Σταυρό καί σέ αὐτόν παρέδωκε τήν Μητέρα Του.

Ἡ Μητέρα τοῦ Χριστοῦ ἦταν Παρθένος, ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης ἦταν ὁ Παρθένος Μαθητής καί ἦταν αὐτός πού ἀγαποῦσε πάρα πολύ τόν Χριστό καί τόν ἀγαποῦσε ὁ Χριστός. Ὅποτε, συνδέεται στενά ἡ παρθενία μέ τήν θεολογία καί τήν ἀγάπη. Ὁ Θεολόγος Μαθητής ἔπρεπε νά παραλάβῃ τήν Παναγία καί νά τήν διαφυλάξῃ ὡς θησαυρό.

Ἐπίσης, φαίνεται ὅτι συνδέεται πάρα πολύ στενά ἡ Χριστολογία μέ τήν Θεοτοκολογία. Δηλαδή, ἀγαπᾶμε τήν Παναγία, ἐπειδή τήν ἀγαποῦσε ὁ Χριστός καί ἀγαπᾶμε τήν Παναγία γιά νά φθάσουμε στήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ.

3. «Ἀμήν λέγω σοι· σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ»

Ὁ τρίτος λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐπάνω στόν Σταυρό ἦταν αὐτός πού εἶπε στόν ἐκ δεξιῶν ληστή: «Ἀμήν λέγω σοι· σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ» (Λουκ. κγ', 42-43). Σέ βεβαιώνω ὅτι σήμερα θά εἶσαι μαζί μου στόν Παράδεισο. Ἐξηγοῦν οἱ ἐρμηνευτές ὅτι αὐτόν τόν λόγο τόν λέει ὡς ἄνθρωπος, διότι ὡς Θεός ἦταν πάντοτε στόν Παράδεισο. Τό «σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ», ὅτι θά εἶσαι μαζί μου στόν Παράδεισο ἔχει καί τήν ἔννοια ὅτι θά εἶναι ὁ ληστής μαζί Του στόν Παράδεισο, ἀλλά ἔχει καί τήν ἔννοια ὅτι ὡς Θεός ἦταν στόν Παράδεισο, ἀλλά τώρα καί ἡ ἀνθρώπινη φύση, χωρίς τήν θνητότητα καί τήν παθητότητα, θά ἀπολαύσῃ αὐτήν τήν δόξα.

Λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος ὅτι τήν ἡμέρα καί τήν ὥρα αὕτη πού ὁ Χριστός ἔβαλε τόν ληστή στόν Παράδεισο, ἔκανε δύο «κατορθώματα». «Ἐν μέν, ὅτι παράδισον ἠνέωξεν, ἕτερον δέ, ὅτι ληστήν εἰσήγαγε». Ἔτσι, μέ αὐτόν τόν λόγο «σήμερον ἀπέδωκεν ἡμῖν τήν ἀρχαίαν πατρίδα, σήμερον ἐπανήγαγεν ἡμᾶς ἐπὶ τήν πατρῶαν πόλιν, καί τήν οἰκίαν ἐχαρίσατο τῇ κοινῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει».

Ὁ ἱερός Θεοφύλακτος, σχολιάζοντας αὐτό τό γεγονός, παρατηρεῖ ὅτι ὁ Χριστός «ὡς μέν ἄνθρωπος ἐν τῷ σταυρῷ, ὡς δέ Θεός πανταχοῦ», δηλαδή, ὡς ἄνθρωπος ἦταν ἐπάνω στόν Σταυρό, ὡς Θεός εἶναι πανταχοῦ, «κάκεϊ κἂν ἐν τῷ παραδείσῳ πάντα πληρῶν», καί ἐδῶ στόν Σταυρό καί στόν Παράδεισο, ὅπουδήποτε κι ἄν ἦταν, ὅλα τά πληροῖ μέ τήν θεότητά Του.

Στήν φράση «μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ» πρέπει νά τονισθῇ κάτι τό ὁποῖο λέγει ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός, Μητροπολίτης Ἐφέσου, ὁ ὁποῖος ἔζησε τόν 15^ο αἰώνα, καί εἶναι μέγας Ὁμολογητής τῆς πίστεως. Ὅταν στήν Σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας (1438-39) συζήτησαν τό θέμα τοῦ καθαρτηρίου πυρός, ὁ ἅγιος Μάρκος ἔκανε τήν διάκριση ὅτι ἄλλο εἶναι ὁ Παράδεισος, δηλαδή, ὅταν πεθαίνουν οἱ ἅγιοι, χωρίζεται ἡ ψυχὴ ἀπό τό σῶμα καί πηγαίνει στόν Παράδεισο, καί ἄλλο εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πού θά ἰσχύσῃ καί θά γίνῃ μετὰ τήν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Τώρα, δηλαδή, οἱ ψυχές τῶν Ἀγίων εἶναι στόν Παράδεισο, ἀλλά μετὰ τήν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ πού θά ἀναστηθοῦν τά σώματα καί ὁ ἄνθρωπος θά ἔχῃ καί ψυχὴ καί σῶμα, τότε θά εἰσέλθουν στήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Νά θυμίσω ὅτι ὁ Χριστός εἶπε αὐτόν τόν λόγο, γιατί ἔγινε ἕνας μικρός διάλογος

ἐπάνω στόν Σταυρό μεταξύ τῶν ληστῶν. Ὁ Χριστός ἦταν καρφωμένος στόν Σταυρό, ὅλοι ὅσοι βρίσκονταν ἀπό κάτω Τόν βλασφημοῦσαν. Μάλιστα Τοῦ ἔλεγαν, ἂν εἶναι Θεός νά κατεβῇ ἀπό τόν Σταυρό γιά νά Τόν πιστεύσουν.

Μέσα σέ ὅλα αὐτά καί ὁ ἐξ ἀριστερῶν ληστής εἶπε στόν Χριστό: «Εἰ σύ εἶ Χριστός σῶσον σεαυτόν καί ἡμᾶς», ἐάν ἐσύ εἶσαι ὁ Χριστός, τότε νά σώσης καί τόν ἑαυτό σου καί ἐμᾶς. Τότε ὁ ἐκ δεξιῶν ληστής, ἐστράφη στόν ἐξ ἀριστερῶν ληστή καί τοῦ εἶπε: «Οὐδέ φοβῇ σύ τόν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;», δέν φοβᾶσαι καθόλου τόν Θεό ὅτι καί ἐσύ εἶσαι σταυρωμένος; «Καί ἡμεῖς μέν δικαίως· ἄξια ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δέ οὐδέν ἄτοπον ἔπραξεν. Καί ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ· μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» (Λουκ. κγ', 39-43).

Ὁ ἐκ δεξιῶν ληστής ἀποδεικνύεται ἕνας πραγματικός θεολόγος. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει ὅτι ὁ ληστής αὐτός ἔλαβε τήν βασιλεία: «Εἶδες φιλοσοφίαν ληστοῦ, εἶδες σύνεσιν, εἶδες διδασκαλίαν· ἀθρόον ἀπό σταυροῦ πρὸς τόν οὐρανόν ἀνέπτη», δηλαδή πέταξε ἀπό τόν σταυρό στόν οὐρανό!

Ὁ ἐκ δεξιῶν ληστής ἐπάνω στόν σταυρό εἶναι μέγας θεολόγος γιά πολλούς λόγους. Πρῶτον, ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ Χριστός εἶναι Θεός καί εἶπε: «Δέν φοβᾶσαι τόν Θεό;». Εἶναι ἐκπληκτικό, νά εἶναι κανείς ἐπάνω στόν σταυρό καί ἐκεῖ στόν σταυρό καρφωμένος καί πονεμένος, νά ἀποκτήσῃ τήν γνώση τοῦ Θεοῦ. Δεύτερον, ὁ ἐκ δεξιῶν ληστής διακρίνεται καί ἀπό μιά αὐτομεμψία, ἀφοῦ μέμφεται τόν ἑαυτό του, ὅταν λέῃ «καί ἡμεῖς ἄξια ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος οὐδέν ἄτοπον ἔπραξε», ἐμεῖς μέν ἀπολαμβάνουμε γιά τά ἅτοπα πού πράξαμε. Αὐτό εἶναι μιά πολύ μεγάλη αὐτομεμψία. Καί τό τρίτο εἶναι ὅτι πιστεύει ὅτι ὑπάρχει ἄλλη ζωή καί πιστεύει ὅτι ὑπάρχει Παράδεισος, ὑπάρχει ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτό καί λέει: «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου». Αὕτη εἶναι πολύ μεγάλη θεολογία. Ἔτσι, ὅπως λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ὁ ληστής ἐπάνω στόν σταυρό δέν ξέχασε τήν τέχνη του, ἀλλά μέ τήν ὁμολογία του αὕτη «ληστεύει τήν βασιλείαν».

Ἐπίσης, τό περιστατικό αὐτό δείχνει ὅτι ἐπάνω στόν Γολγοθᾶ εἶναι τρεῖς σταυροί, στό μέσον εἶναι ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ, δεξιὰ καί ἀριστερά εἶναι οἱ σταυροί τῶν ληστῶν. Καί οἱ δύο ἦταν ληστές, ὁ ἕνας δέν ἦταν καλύτερος ἀπό τόν ἄλλον, ὁ ἐκ δεξιῶν ληστής δέν ἦταν καλύτερος ἀπό τόν ἐξ ἀριστερῶν ληστή. Ποιά, ὅμως, εἶναι ἡ διαφορά; Ἡ διαφορά εἶναι ὅτι ὁ ἕνας ληστής ὁμολογεῖ τά ἁμαρτήματά του καί ὁμολογεῖ ὅτι ὁ Χριστός εἶναι Θεός, ἐνῶ ὁ ἄλλος ληστής ἀρνεῖται νά ὁμολογήσῃ τήν ἁμαρτία του, ἀλλά ἀρνεῖται καί τήν θεότητα τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος λέγει: «Εἶδες ληστήν καί ληστήν; Ἀμφότεροι ἐν τῷ σταυρῷ, ἀμφότεροι ἀπό πονηρίας, ἀμφότεροι ἀπό βίου ληστρικοῦ, ἀλλ' οὐκ ἀμφότεροι ἐν τοῖς αὐτοῖς». Ὁ ἕνας κληρονόμησε βασιλεία καί ὁ ἄλλος πῆγε στήν κόλαση.

Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Γολγοθᾶς δείχνει ὅλη τήν ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ Χριστός ὡς Ἐσταυρωμένος καί Ἀναστάς Θεός εἶναι στό κέντρο τῆς ἀνθρωπότητος καί τῆς ἱστορίας, καί ἐμεῖς ὅλοι ὁμοιάζουμε μέ τούς ληστές, ἀφοῦ ὅλοι εἴμαστε ἁμαρτωλοί. Ἡ διαφορά, ὅμως, εἶναι ὅτι κάποιος ὁμολογεῖ ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ Σωτήρας καί ζητᾷ συγχώρεση γιά νά τόν θυμηθῇ στήν Βασιλεία Του καί ὁ ἄλλος Τόν ἀρνεῖται.

4. «Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;»

Ὁ τέταρτος λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ εἶναι ἕνας δυσερμηνευτος λόγος γιά τούς πολλούς, ἀλλά ὄχι καί γιά τούς Πατέρες, εἶναι τό: «Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;» (Ματθ. κζ', 46), δηλαδή ὁ Χριστός εἶπε στόν Πατέρα Του: «Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί μέ ἐγκατέλειπες;»

Αὐτός ὁ λόγος εἶναι ἕνα μυστήριον, διότι ὁ Χριστός ὡς Θεός δέν χωρίστηκε ποτέ ἀπό τόν Πατέρα Του. Εἶναι δυνατόν ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ νά χωρισθῇ ἀπό τόν Πατέρα Του; Ἐμεῖς ξέρουμε ὅτι ἔχουν τήν ἴδια οὐσία, τήν ἴδια ἐνέργεια, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁμοούσιος μέ τόν Πατέρα. Ὁ ἴδιος εἶπε στούς Μαθητές Του, ὅτι θά Τόν ἐγκαταλείψουν καί θά Τόν ἀφήσουν μόνον, ἀλλά δέν θά εἶναι μόνος μου, γιατί «ὁ πατήρ μετ' ἐμοῦ ἐστι», θά εἶναι ὁ Πατήρ μαζί μου (Ἰω. ιστ', 32).

Τότε γιατί λέει «Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;». Μήπως τό λέει ἐπειδὴ χωρίστηκαν οἱ δύο φύσεις στόν Χριστό; Ξέρουμε ὅτι στόν Χριστό ἐνώθηκαν οἱ δύο φύσεις, ἡ θεία καί ἡ ἀνθρώπινη, στήν ὑπόσταση τοῦ Λόγου. Μήπως, λοιπόν, στόν Σταυρό ἐγκατέλειψε ἡ θεία φύση γιά λίγο τήν ἀνθρώπινη φύση, ὥπως λένε μερικοί, ὥστε ὁ Χριστός νά πονέσῃ πολύ; Αὐτό δέν εὐσταθῇ, γιατί ἡ Δ' Οἰκουμενική Σύνοδος ὁμολόγησε ὅτι οἱ δύο φύσεις στόν Χριστό εἶναι ἐνωμένες πάντοτε «ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως», ἀλλά καί «ἀδιαιρέτως καί ἀχωρίστως», ὁπότε, δέν χωρίσθηκαν ποτέ οἱ δύο φύσεις καί δέν διαιρέθηκαν ποτέ.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός γράφει ὅτι, ὅπως ἔχουμε ἓνα δένδρο τό ὁποῖο φωτίζει ὁ ἥλιος καί ὁ ξυλοκόπος τεμαχίζει τό δένδρο, ἀλλά δέν τεμαχίζεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ἡλίου πού τό φωτίζει, ἔτσι ἔγινε καί στόν Χριστό κατά τήν διάρκεια τοῦ πάθους Του. Εἶναι πάντοτε ἐνωμένη ἡ θεία μέ τήν ἀνθρώπινη φύση ἐπάνω στόν Σταυρό, πονᾷ ἡ ἀνθρώπινη φύση, ἀλλά ἡ θεότητα δέν ἔπαθε ἀπολύτως τίποτα, ἔμεινε ἀπαθής.

Τότε πῶς ἐρμηνεύεται αὐτός ὁ λόγος «Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;»; Μιά ἐρμηνεία πολύ καταπληκτική δίνει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ μέγας αὐτός Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας. Λέει ὅτι μέ τόν λόγο Του αὐτόν ὁ Χριστός «ἐν ἑαυτῷ τυποῖ τό ἡμέτερον», δηλαδή ἐκείνη τήν ὥρα ὁμιλεῖ ἀντί ἡμῶν. Διότι ἐμεῖς ἤμασταν οἱ παραθεωρημένοι καί οἱ ἐγκαταλελειμμένοι ἀπό τόν Θεό, πού σημαίνει ὅτι ἐμεῖς ἐγκαταλείψαμε τόν Θεό, ἐμεῖς φύγαμε μακριά ἀπό Αὐτόν, καί ἔπειτα ἐμεῖς εἴμαστε προσληφθέντες καί σεσωσμένοι μέ τά Πάθη τοῦ ἀπαθοῦς. Ἐκείνη τήν ὥρα, δηλαδή, ὁ Χριστός ἐξέφρασε τήν ἀγωνία ὅλων τῶν ἀνθρώπων καί ὁμιλοῦσε καί πονοῦσε γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους πού αἰσθάνονται τήν ἐγκατάλειψη τοῦ Θεοῦ, διότι ἐμεῖς ἐγκαταλείψαμε τόν Θεό.

Ἐπίσης, ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας λέγει ὅτι «ἐγκατάλειψιν νοήσεις καί τήν τοῦ πάθους συγχώρησιν». Δηλαδή, ἡ κένωση τοῦ Χριστοῦ, πού ἄρχισε μέ τήν ἐνανθρώπησή Του, ἔφθασε στό βαθύτερο σημεῖο της. Καί αὐτό λέγεται «ἐγκατάλειψη».

5. «Διψῶ»

Ὁ πέμπτος λόγος εἶναι τό «διψῶ» (Ἰω. ιθ', 28) πού εἶπε ὁ Χριστός κάποια στιγμή. Αὐτό ἀναφέρεται στήν προφητεία τήν ὁποία ἐκφράζει ὁ Προφητάναξ Δαβίδ στήν Παλαιά Διαθήκη στους Ψαλμούς: «Ἐξηράνθη ὡς ὄστρακον ἡ ἰσχὺς μου, καί ἡ γλῶσσά μου κεκόλληται τῷ λάρυγγί μου καί εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με» (Ψαλμ. κα', 16). Αὐτό τό εἶπε ὁ Δαβίδ χίλια χρόνια πρὶν ἀπό τόν Σταυρό τοῦ Χριστοῦ. Ἐπειδὴ ἔβλεπε μπροστά του τόν Σταυρό καί τήν δίψα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ δίψα αὐτή προῆλθε ἀπό τήν ξηρασία τοῦ σώματος, ἐπειδὴ ἔχασε αἷμα, ἄρα προῆλθε ἀπό τήν ἀπώλεια τοῦ αἵματος καί ἀπό τήν ἀπώλεια ὕδατος, ἀπό ἀφυδάτωση, καί δείχνει ὅτι ὁ Χριστός εἶχε πραγματικό σῶμα, δέν ἦταν κατά δόκησι ἀνθρωπος, δηλαδή φαινομενικά καί κατά φαντασία ἀνθρωπος, ἀλλά εἶχε πραγματικό σῶμα. Καί ὅταν τό σῶμα χάνη νερό τό ὁποῖο ἔχει μέσα του, ὁ ἀνθρωπος διψᾷ. Αὐτό δείχνει ὅτι ὁ Χριστός διψοῦσε, ἀλλά αὐτά δέν ἐνεργοῦσαν στόν Χριστό ἀναγκαστικά, ἀφοῦ ἤθελε καί διψοῦσε, γιά νά δείξη ὅτι εἶχε

πραγματικό ανθρώπινο σῶμα.

Κατά τόν ἅγιο Κύριλλο Ἀλεξανδρείας, ἡ σάρκα τοῦ Χριστοῦ «πάσχει τι πάλιν ἐν τελευταίοις» «ἴδιόν τι καί φυσικόν», ἀφοῦ οἱ πόνοι ἦταν δεινοί. Ἔτσι ὁ Χριστός «ὥσπερ ἐκὼν ἀφῆκε παθεῖν τά ἕτερα, πάσχει καί τοῦτο καθ' ἐκούσιον βούλησιν». Ὁ Χριστός εἶχε πραγματικό σῶμα, ἀλλά τίποτε στόν Χριστό δέν γίνεται ἐξανασκασμένο.

Καί ἐπὶ πλέον, αὐτός ὁ λόγος δείχνει τήν δίψα τοῦ Χριστοῦ γιά τήν σωτηρία ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Δηλαδή, ὁ Χριστός ἐγίνε ἀνθρωπος, σταυρώθηκε καί ὑπέφερε πολύ, ἀνέβηκε στόν Σταυρό καί πληγώθηκε βαθύτατα, διότι διψοῦσε τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Εἶναι μιά ἀναγωγική ἐρμηνεία, πέρα ἀπό τήν πραγματική ἐρμηνεία, ὅτι πράγματι τό σῶμα ἦταν ἀληθινό σῶμα καί ἡ ἀπώλεια τοῦ νεροῦ ἦταν ἐκεῖνο πού προξένησε τήν μεγάλη δίψα.

6. «Τετέλεσται»

Ὁ ἕκτος λόγος τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι γνωστός σέ ὅλους, εἶναι τό «τετέλεσται» (Ἰω. ιθ', 30), δηλαδή, ὅλα ἔχουν τελειώσει. Τί θά πῇ τό «τετέλεσται» πού εἶπε ὁ Χριστός;

Μιά ἐρμηνεία εἶναι ὅτι ἐκπληρώθηκαν ὅλες οἱ προφητεῖες, δηλαδή ὅσα εἶπαν οἱ Προφῆτες στήν Παλαιά Διαθήκη γιά τόν Χριστό, ὅλα ἔχουν πραγματοποιηθῇ.

Μιά ἄλλη ἐρμηνεία εἶναι ὅτι τελείωσε τό ἔργο τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Δηλαδή, ὁ Χριστός ἐπάνω στόν Σταυρό νίκησε τόν θάνατο, τήν ἁμαρτία καί τόν διάβολο, ὅπως λέει καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «ἀπεκδυσάμενος τάς ἀρχάς καί τάς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτούς ἐν αὐτῷ» (Κολ. β', 15). Ὁ Χριστός στόν Σταυρό ἀπέκδυσε ὅλη τήν ἐξουσία τοῦ διαβόλου. Κατά τόν ἱερό Ζιγαβηνό, «τετέλεσται, ἀπήρτισται, οὐδέν ἐλλείπει».

Ἐπίσης, τό «τετέλεσται» δείχνει ὅτι ὁ Χριστός ἐφθασε στό τελικό σημεῖο τῆς κενώσεως, δείχνει τήν ἄκρα ταπείνωση καί τήν ἄκρα κένωση τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ. Δηλαδή, τό ὅτι ὁ Χριστός ἐνηνθρώπησε, τό ὅτι προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση, ἄκρως καθαρή, πάντως ὅμως θνητή καί παθητή, αὕτη εἶναι ἡ μεγάλη κένωση τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ, καί στήν συνέχεια μέ τήν Σταύρωση ἐφθασε στό ἀποκορύφωμα τῆς κενώσεως. Εἶναι αὐτό πού γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι ὁ Χριστός εἶναι Θεός καί «ἐαυτόν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καί σχήματι εὐρεθεὶς ὡς ἀνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτόν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ» (Φιλιπ. β', 7-8).

Αυτή είναι ή άκρα ταπείνωση του Χριστού, είναι ή μεγάλη θεολογία τής κενώσεως, ή μεγάλη θεολογία τής ταπεινώσεως. Δηλαδή, γιά νά γίνη κανείς πραγματικός θεολόγος, πρέπει νά φθάση στην άκρα κένωση. Όσο κανείς κενώνεται από όλα τά έγκόσμια, από όλα τά ανθρώπινα καί ζή την κένωση ως αγάπη, έπειδή αυτή ή κένωση του Χριστού επάνω στον Σταυρό εξέφρασε την πολύ μεγάλη αγάπη του Χριστού γιά τον άνθρωπο, τόσο αυτή ή κένωση, αυτή ή μεγάλη ταπείνωση, είναι ή υπερτάτη θεολογία.

7. «Καί φωνήσας φωνή μεγάλη ό Ίησοῦς εἶπε· πάτερ, εἰς χειράς σου παρατίθεμαι τό πνεῦμά μου»

Καί τέλος, ό έβδομος λόγος του Χριστού πού αναφέρεται από τον Εὐαγγελιστή Λουκά είναι: «Καί φωνήσας φωνή μεγάλη ό Ίησοῦς εἶπε· πάτερ, εἰς χειράς σου παρατίθεμαι τό πνεῦμά μου» (Λουκ. κγ', 46).

Ό Χριστός φώναξε πολύ δυνατά. Αυτό είναι περίεργο, διότι ύστερα από τόση μεγάλη ταλαιπωρία μέ τά Πάθη καί τον Σταυρό, πού χύνεται τό αίμα, ό Χριστός έχει τόση μεγάλη δύναμη. Συνήθως, όταν κάποιος ξεψυχά, όπως λέμε, όταν προετοιμάζεται ή ψυχή νά φύγη από τό σῶμα, τότε είναι σέ πλήρη αδυναμία. Έδῶ βλέπουμε ότι «φωνήσας φωνή μεγάλη ό Ίησοῦς εἶπε· πάτερ, εἰς χειράς σου παρατίθεμαι τό πνεῦμά μου». Έδῶ τό «φωνήσας φωνή μεγάλη» δείχνει ότι ό Χριστός πεθαίνει επάνω στον Σταυρό «δεσποτικῶς» καί όχι ως άνθρωπος.

Έπειτα, δείχνει ότι παρέδωκε τό πνεῦμα, την ψυχή Του στον Πατέρα Του. Πρώτη φορά έγινε αυτό. Μέχρι τότε, όταν έφευγαν οι ψυχές από τά σώματα τῶν ανθρώπων, τίς παρελάμβανε ό διάβολος καί τίς πήγαινε στον Άδη. Πρώτη φορά γίνεται αυτό, πού ή ψυχή δέν φεύγει μόνη της από τό σῶμα, οὔτε την παραλαμβάνει ό διάβολος, αλλά παραδίδεται από τον Ίδιο τον Χριστό στον Πατέρα Του.

Αυτός, βέβαια, ό λόγος συνδέεται μέ τον λόγο του αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, στο Εὐαγγέλιό του, πού λέει: «Καί κλίνας την κεφαλήν παρέδωκε τό πνεῦμα» (Ιω. ιθ', 30). Δηλαδή, ό Χριστός έκλινε την κεφαλή Του καί παρέδωκε τό πνεῦμα Του, ως Θεός. Καί αυτό είναι έντελῶς διαφορετικό από αυτό πού γίνεται στους άλλους ανθρώπους. Στους ανθρώπους πρώτα φεύγει ή ψυχή καί έπειτα ή κεφαλή χάνει την ευστάθεια καί κλίνει. Έδῶ ό Χριστός πρώτα έκλινε την κεφαλή, καί μετά αυτοβούλως ως Θεός παρέδωκε τό πνεῦμα Του, δηλαδή δέν βγήκε μόνη της ή ψυχή, καί φυσικά παραδόθηκε στον Πατέρα.

Αυτό τό έξηγοῦν οι Πατέρες τής Έκκλησίας μας. Γιά παράδειγμα, ό άγιος Ιωάννης

ὁ Χρυσόστομος γράφει: «Οὐδέ γάρ ἐπειδή ἐξέπνευσεν, ἔκλινε τήν κεφαλήν, ὅπερ ἐφ' ἡμῖν γίνεται, ἀλλά ἐπειδή ἔκλινε τήν κεφαλήν, τότε ἐξέπνευσεν». Ὁ ἱερός Ζιγαβηνός γράφει: «Ὅτε ἠθέλησεν, τότε ἀπέθανεν». Ὁ ἱερός Θεοφύλακτος γράφει ὅτι ἐμεῖς «πρότερον ἐκπνέομεν, εἴτα κλινόμεν τήν κεφαλήν», ἐνῶ ὁ Χριστός «πρότερον ἔκλινεν, εἴτα ἐξέψυξε». Αὐτό σημαίνει «ὅτι τοῦ θανάτου αὐτός κύριος ἦν καί πάντα κατ' ἐξουσίαν ἐποίει». Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός γράφει ὅτι ὁ θάνατος ὑπήκουσε ὡς δοῦλος στό πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ καί προσήλθε μέ φόβο καί τρόμο. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς γράφει ὅτι ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ εἶναι τό ἄγκιστρο μέ τό ὁποῖο συνελήφθη ὁ διάβολος καί ὁ θάνατος.

* * *

Αὐτοί εἶναι οἱ ἐπτά λόγοι τοῦ Χριστοῦ ἐπάνω στόν Σταυρό καί αὐτό δείχνει ὅλη τήν θεολογία τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τί ἦρθε ὁ Χριστός νά κάνη στόν κόσμο, ἀλλά καί τήν θεολογία τῶν Παθῶν καί τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτό δείχνει τήν «θεολογία τοῦ Σταυροῦ» καί τήν «θεολογία τῆς δόξας».

Ὅταν μελετήσῃ κανεῖς προσεκτικά αὐτούς τούς ἐπτά λόγους τοῦ Χριστοῦ, βλέπει μιά δυνατή θεολογία πού ἐκφράσθηκε μέσα στό σκοτάδι πού ἔπесε ἐκείνη τήν ὥρα σέ ὅλη τήν γῆ. Αὐτό σημαίνει ὅτι, ὅταν καί ἐμεῖς εἴμαστε σέ ἕνα σκοτάδι ἀπό θλίψη, ἀπό ταλαιπωρία, ἀπό στενοχώρια, ἀπό θανάτους ἀγαπητῶν μας ἀνθρώπων, ἐάν εἴμαστε συνδεδεμένοι μέ τόν Χριστό, τότε οἱ λόγοι μας θά ἔχουν μεγάλη δύναμη. Τότε θά ἔχουμε πολύ μεγάλη πίστη καί τήν ὥρα πού ἡ ψυχή θά φεύγῃ ἀπό τό σῶμα ἐν Χριστῷ, θά φεύγῃ ὅχι μέ ἀπελπισία, ἀλλά μέ ἐλπίδα συναντήσεως μέ τόν Θεό.

Ἐπομένως, σέ ὁποιοδήποτε σκοτάδι καί ἂν βρισκόμαστε, ὅταν συνδεόμαστε μέ τόν Χριστό, ἔχουμε δύναμη μεγάλη καί νικάμε τόν θάνατο καί τόν διάβολο. Σέ κάθε δύσκολη στιγμή οἱ λόγοι μας πρέπει νά εἶναι θεολογικοί, νά ἀντέχουν στήν αἰωνιότητα. Τότε εἴμαστε φίλοι τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ εἶναι «ἡ καθέδρα τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας» (ἅγιος Ἰγνάτιος Μπραντσανίνωφ), εἶναι ὁ θεολογικός ἄμβωνας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὅταν καί ἐμεῖς εἴμαστε συσταυρωμένοι μέ τόν Χριστό, τότε οἱ λόγοι μας εἶναι θεολογικοί.

Αὐτό σημαίνει ὅτι συγχωροῦμε τούς ἐχθρούς μας, ἀγαπᾶμε τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο καί τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Θεολόγο, ἀναγνωρίζουμε τόν Χριστό ὡς ἀληθινό Θεό, ζοῦμε τήν ἄφατη κένωση τῆς ἀγάπης γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους, διψᾶμε τήν σωτηρία μας καί τήν σωτηρία τῶν ἀδελφῶν μας, τελειώνουμε καλῶς τήν ζωή μας, τηρώντας τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, καί, τελικά, παραδίδουμε τήν ψυχή μας στόν Θεό.

Συσταυρωμένοι μέ τόν Χριστό είμαστε άναπαυμένοι, έχουμε πληρότητα ζωής, σύμφωνα μέ τόν λόγο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου: «Διά τοῦτο οὐκ ἔτι ἔσμέν ἐν χηρείᾳ· τόν γάρ νυμφίον ἀπειλήσαμεν· οὐ δεδοίκαμεν τόν λύκον· τόν γάρ ποιμένα τόν καλόν ἔχομεν». Συσταυρωμένοι μέ τόν Χριστό δέν έχουμε πνευματική χηρεία, γιατί έχουμε Νυμφίον, δέν φοβόμαστε τόν λύκο-διάβολο, γιατί έχουμε Ποιμένα καλό. Αὐτό εἶναι ὑπόθεση πνευματικῆς ἐορτῆς.